

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR YÜKSEKOKULU
ÖĞRENCİLERİNİN YAPIYI KURMA BOYUTUNDA
LİDERLİK DAVRANIŞLARININ SINIF DÜZEYLERİNE GÖRE
KARŞILAŞTIRILMASI

Arş. Gör. Erdil DURUKAN *
Yrd. Doç. Dr. Süleyman CAN **
Yrd. Doç. Dr. A. Naci ARIKAN *
Yrd. Doç. Dr. Zekeriya GÖKTAŞ *

ÖZET

Bu çalışmanın amacı; eğitim-öğretimimizde, sosyal yaşantımızda, toplumların ve yeni nesillerin geleceğine yön verecek olan Beden Eğitimi öğrencilerinin liderlik davranışlarından “Yapıyı Kurma” boyutunu gösterme sıklıklarıyla birlikte, I. ve IV. Sınıf öğrencilerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemektir.

Veriler, Liderlik Davranışını Belirleme Anketinin “Yapıyı Kurma ve Anlayış Gösterme” boyutunda yer alan 30 soruluk liderlik davranışlarından oluşan anket ile elde edilmiştir. Ancak burada “Yapıyı Kurma” boyutunu oluşturan ilk 15 soru değerlendirmeye alınmıştır.

Çalışma 2001-2002 eğitim-öğretim yılında Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulundaki 92 I. Sınıf ve 143 IV. Sınıf öğrencisi olmak üzere toplam 235 öğrenciden elde edilen veriler üzerine yapılmıştır.

Toplanan veriler ise frekans, yüzde ve ortalamalar alınarak çözümlenmiştir. I. Ve IV. Sınıftaki Beden Eğitimi öğrencilerinin görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olup olmadığı “t” testiyle 0.05 önem düzeyinde sınanmıştır.

Yapılan analizler sonucunda, liderlik davranışlarından “Yapıyı Kurma” boyutunda Beden Eğitimi öğrencilerinin görüşlerinin sıklıkları değişiklik göstermekte olup, bazı sorularda anlamlı fark bulunmuş, bazı sorularda ise anlamlı fark bulunmamıştır.

---

* Balıkesir Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

** Muğla Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

Sonuç olarak; Beden Eğitimi öğrencilerinin gelecekte Beden Eğitimi öğretmeni olacakları düşünülerek, yaşadıkları toplumlarda ve çevrelerinde birer lider olmalı; liderlik davranışı gösterebilmeli ona yönelik olarak da eğitim almalıdırlar. Ayrıca “Yapıyı Kurma” boyutunu meydana getirebilmek için Beden Eğitimi öğrencileri öğretmenleriyle, arkadaşlarıyla ve çevreleriyle iyi bir uyum, takım ruhu ve iletişim ağı kurmalı; sevgi-saygı-sorumluluk-özgüven içerisinde yaşadığı çağın hedeflerine, gereksinimlerine yönelik çağdaş-demokrat bir eğitim-öğretim ortamı yaratmalıdırlar.

Anahtar Kelimeler: Lider, liderlik, Yapıyı Kurma, Beden Eğitimi, Spor

THE COMPARISON OF LEADERSHIP BEHAVIORS ON INITIATION OF STRUCTURE OF STUDENTS STUDYING IN THE COLLEGE OF PHYSICAL EDUCATION AND SPORT AT SELÇUK UNIVERSITY ACCORDING TO THEIR YEAR LEVELS.

ABSTRACT

The main purpose of this study is to identify the display frequency of ‘initiation of structure’ dimension of leadership behaviors and to determine whether there is meaningful difference or not in view of the first and fourth class students of Physical Education who will have a great role in our education system, in social life, and in the formation of our new generations.

The data has been obtained with questionnaire that is the Identification of Leadership Behavior in the dimension of ‘initiation of structure and consideration’ consisting 30 questions about leadership behaviors. The first 15 questions which are forming ‘initiation of structure’ dimension have not been taken into evaluation.

This study has been based on data obtained from 235 students , consisting of 92 first class, and 143 fourth class students of College of Physical Education and Sport at Selçuk University.

The data has been evaluated by calculating frequency , percentage, and means. The meaningful difference between the views of the first and fourth class students has been evaluated by using ‘t’ test within 0,05 significance limits.

According to the analysis , the views of the Physical Education students frequency have differences in ‘initiation of structure’ dimension of leadership behaviors, in this respect while in some questions there are meaningful differences , in some there are not.

Considering the future of Physical Education students as teachers, they should be the leaders in their own groups and society, display leadership behaviors and be trained in this way. Furthermore, in order to constitute 'initiation of Structure' dimension, these students should be in a close contact with their teachers, friends, society in harmony, team spirit, respect, responsibility and self confidence to meet the requirements of the contemporary education system.

Key words: Leader, leadership, initiation of structure, physical education, sport.

GİRİŞ VE AMAÇ

Tüm dünyadaki ülkeler Beden Eğitimi ve Sporun önemini son derece iyi kavramış olup, bu konuda çeşitli yaptırımlara gitmişlerdir. Öncelikle de bunun eğitim-öğretimi sağlayacak kişileri yetiştirmeyi ilk hedef olarak kendilerine ilke edinmişlerdir.

Artık Beden Eğitimi ve Spor ülkelerin gelişmişlik düzeyini gösterir hale gelmiştir. Hatta ülkeler bu konuda çok ciddi yatırımlar yapmaya bile başlamışlardır.

Dolayısıyla "insanın beden-ruh sağlığını geliştirmek ve iradesini güçlü kılmak, Beden Eğitimi ve Sporun temel amaçları arasında yer aldığı gibi, aynı zamanda sosyal ve ekonomik kalkınmanın da temel unsurları arasında yer almaktadır".¹

Bu bağlamda Beden Eğitiminin, eğitim-öğretimin amaçlarının bir çoğunun kazandırılabilceği tek disiplin durumunda olduğunu söyleyebiliriz.²

---

¹ Erkan E.M, (1986), **Sosyolojik Açıdan Spor**, Ankara, M.E.G. ve S.B. Beden Terbiyesi ve Spor Genel Müdürlüğü Milli Eğitim Basımevi, s.57.

² Can S, (2002), **Resmi ve Özel Okullardaki Okul Yöneticileri ve Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Liderlik Davranışı Yönünden Karşılaştırılması**, Erzurum, Atatürk

Çünkü Beden Eğitimi bireylerin, fiziksel, duygusal ve toplumsal gelişimlerini sağlayan; yaratıcılık, liderlik gibi yeteneklerini geliştiren; boş-serbest zamanlarını değerlendiren; mücadeleci, azimli, uyumlu, üretken, kararlı olma gibi kişilik özelliklerini geliştiren ve bireyleri sorunlarından uzaklaştırarak stres atmalarını sağlayan bir bilimdir.³

Konuya bu açıdan bakıldığında eğitim-öğretim içerisindeki Beden Eğitimi derslerinin; bireyin ve bireyin içinde bulunduğu toplumunun, çevresinin gelişmesi açısından çok büyük bir öneme sahip olduğu söylenebilir.

Bu bağlamda; Beden eğitimi programlarının yalnız okulda çalışmayı değil aynı zamanda toplumla yaşama ve öğrenme koşullarını geliştirmeyi, bireyin fiziksel, zihinsel ve duygusal ve sosyal gelişimine katkı amacına yönelik etkinliklerde bulunmasını da sağlamaktır.^{4 5}

İşte tüm bunların uygulayıcıları ise okullardaki Beden Eğitimi ve Spor öğretmenleridir. Bu öğretmenleri yetiştirenler üniversitelerin Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulları ve bölümleridir. Onun için geleceğin Beden Eğitimi Öğretmeni adayları mezuniyet sonrası okullardaki öğrencilerin yanı sıra, yaşadıkları topluma, çevreye ve çok büyük kitlelere hitap edeceklerdir. Öyle ki iki veya daha fazla bireyin bir araya geldiği her yerde, her ortamda, her zaman bir liderlik vardır.

Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, s.97.

³ Simon R.L, (1985), **Sports And Social Value, Englewood Clifts**, New Jersey: Perntice – Hall. Inc.

⁴ Nixon J, and Jewe H.A, (1980), **An Incrodution to Physical Education**, Boston, Alyn And Bacon.

⁵ Akgün N, (1982), **Egzersiz Fizyolojisi**, İzmir, Ege Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu Yayınları, No:1.

Lider; içinde bulunduğu kurumun veya topluluğun amaçlarını, hedeflerini belirleyen ve bu amaçların, hedeflerin gerçekleşmesinde kurumuna veya topluluğuna en etkili biçimde yön verebilen kişidir.⁶

Liderlik ise; birden çok sayıda kişiyi tüm bağlılık ve yeterlilikleriyle, ortak amaçlar doğrultusunda harekete geçirebilme ve başarıya ulaştırabilme sürecidir.⁷ Liderlik; yetki kullanarak, kararlar alabilmektir.⁸

Bu bağlamda 1950'li yıllarda Ohio State Üniversitesince yapılan araştırmalarda, lider davranışları ve bunların bir örüntüsü olarak liderlik biçiminin grup üzerindeki etkileri belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmacılar başlangıçta 9 grupta sınıflandırdıkları 1800 liderlik davranışını, çalışmalar sonucunda “Yapıyı Kurma ve anlayış gösterme” olarak iki bağımsız boyutta tanımlamışlardır. Bu iki boyut liderlik davranışlarının ölçülmesine, bireyin stilinin belirlenmesine, liderin organizasyondaki üyeler tarafından anlaşıldığı biçimde tanımlanmasına izin verir.

Liderlik davranışlarından Yapıyı Kurma; grubun üyeleri ile liderin kendisi arasındaki ilişkiyi betimlemedeki ve organizasyonu iyi tanımlama örüntülerini, iletişim kurallarını ve işlem yöntemlerini oluşturmadaki lider davranışını ifade eder.⁹

Yeni bir yapı oluşturma işi, atanmış emirlerden ya da kuramsal liderlerden çok, örgüt üyeleri tarafından benimsenen liderler tarafından gerçekleştirilebilir.¹⁰ Bir örgüt yapısını kurabilmek için örgütteki basamakların, bunların yetki ve sorumluluk

⁶ Can, Önce ver., s.101.

⁷ Jagues E, And Clement S.D, (1991), **Executive Leadership**, Cason Hall, Co. Publisherd Hd. Arllington: 4.

⁸ Dubin R, (1968), **Human Relations in Administration**, (2nd Ed.) Englewood Clifts, NJ: Pentice Hall.

⁹ Monahan W.G, And Hengst H.R, (1982), **Contem Porary Education Administration**, New York: Mc Millan Pub, Co, Inc.

¹⁰ Alç M, (1985), **Okul Müdürlerinin Liderlik Davranışları ve Öğretmenlerin Güdülenmesi**, Ankara, Hacettepe Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, s.65.

derecelerinin ve bunların arasındaki ilişkilerin belirtilmesi gerekir. Ayrıca yapının informal yanını oluşturan, kişiler arası ilişkilerin ahenkleştirilmesi zorunludur.¹¹

Yapıyı Kurma boyutunu benimseyen Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencileri arkadaşlarının; sınıflarındaki, okullarındaki rollerinin onlardan beklenen performans düzeyine ve sınıfın, okulun işlemlerini gösteren kurallara ve düzenlemelerin açık ve net bir ön anlayışına sahip olacağından, arkadaşlarıyla iftihar edip, hep övünecektir. Bu bağlamda liderlik, içinde buldukları çevredeki ve toplumdaki insanlar ve eldeki tüm potansiyeli belirli bir ahenk ve uyum içerisinde başarıya ulaştıran en son ve en temel harekettir. Topluların daha ileriye gidebilmesi, daha başarılı olabilmesi için, yaşadığı çevredeki, kurumdaki, örgütteki bireyleri yönetecek, yönlendirecek; istenilen hedeflere, amaçlara ulaştırabilecek kişilere ihtiyaç vardır. Bunları da başarabilecek olanlar ise liderlik davranışı gösterip, uygulayabilenler ve uygulatabilenler olacaktır.

Konuya bu açıdan bakıldığında, Beden eğitimi ve Spor öğrencileri; sınıflarında, okullarında ve üniversitelerinde ki arkadaşlarıyla ve diğer personelle daha yakın, daha sıcak, diyalog kurabilme ve etkileme şanslarına sahiptirler. Çünkü içinde buldukları toplumlarda en çok izlenen, öne çıkan, branş itibarıyla diğerlerinden ayırt edilebilen, daha çok sevilen, ve herkesin kendisine yakın bulduğu bireylerdir. Özellikle Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarında ve Bölümlerinde sporun sosyal-kültürel boyutunun ve fonksiyonların yüksek düzeyde olması, grup faaliyetlerinin çokluğu sosyal ilişkileri ön plana çıkartmaktadır. İşte Beden Eğitimi Öğrencileri okullarında, içinde yaşadıkları toplumlarda ve çevrelerinde, okudukları bölüm ve branşları gereği daha çok sosyal faaliyetlerde bulunurlar. Bu sebeple arkadaşlarıyla, öğretmenleriyle, okul yöneticileriyle, eğitimci olmayan personelle, içinde yaşadıkları toplumlarıyla ve çevreleriyle daha yakın, daha sıcak ilişki

---

¹¹ Bursalıoğlu Z, (1987), **Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış**, Ankara, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, No:154.

içerisinde olurlar. Gelecekte öğretmenlik mesleğini yapacaklarından ve branşlarının gereği olarak öğrencilere, gençliğe, topluma ve çevresine karşı sosyal-kültürel yönden sorumlulukları ve etkileri çok büyük olacağından ve de kurumlarının ve ülkelerinin geleceği açısından onlara liderlik yapmak zorundadırlar.

Buradan hareketle bu çalışmanın amacı; eğitim-öğretimimizdeki, sosyal-kültürel yaşantımızdaki ve gelecekte öğretmen olup diğer öğrencileri yönlendirecek, onların kişilik gelişimlerine katkıda bulunacak olmaları sebebiyle ve de Beden Eğitimi Öğretmenliği ve branşının geleceği açısından Beden eğitimi ve Spor Yüksek okulu öğrencilerinin liderlik davranışlarından “Yapıyı Kurma” boyutunu gösterme sıklıklarıyla birlikte I. ve IV. sınıf öğrencilerine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemektir.

MATERYAL VE YÖNTEM

ARAŞTIRMA MODELİ

Çalışmada betimsel araştırma yöntemi uygulanmış olup, bilgi toplama aracı olarak da anket tekniği kullanılmıştır. Dolayısıyla bu çalışmada uygulanan metoda da uygun olarak; deneklerin var olan özelliklerine ilişkin herhangi bir değişme yapmaksızın veri toplanmış ve var olanın ne olduğu gösterilmeye çalışılmıştır. Ayrıca daha önce yapılmış çalışmalardan ve araştırma konusuna ilişkin yerli ve yabancı kaynaklardan da istifade edilmiştir.

EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmanın evrenini; 2001-2002 eğitim-öğretim yılında Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda öğrenim görmekte olan öğrenciler oluşturmaktadır. Ancak, öğrencilere ulaşılrken Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda öğrenim görmekte Beden Eğitimi

Öğretmenliği bölümündeki I. ve IV. sınıf öğrencileri, evrenin bir sınırlaması olarak belirlenmiştir.

Örnekleme katılan I. sınıf öğrencilerine 105 adet, IV. sınıf öğrencilerine de 180 adet anket dağıtılmıştır. I. sınıflarda 98, IV. sınıflarda 160 anket geri dönmüştür. Geri dönen anketlerin bazıları hatalı cevaplandırıldığından sonuçta; I. sınıf öğrencilerinde 92, IV. sınıf öğrencilerinde 143 adet anket değerlendirmeye alınabilmiştir. Toplamda ise 285 anket dağıtılmış ve anketlerin 258 adeti geri dönmüş, bu dönenlerinde 235 adeti değerlendirilmeye alınmıştır. Dolayısıyla toplamda Beden Eğitimi Öğretmenliği bölümü öğrencilerine uygulanan anketlerin %91.09'u değerlendirmeye alınabilmiştir.

VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Çalışmanın kuramsal çerçevesi, literatür taramasıyla toplanan bilgilerden oluşturulmuştur. Çalışmanın kuramsal temeli oluşturulduktan sonra, araştırmanın verileri anket yoluyla elde edilmiştir. Çalışmada temel veri toplama aracı olarak; “Bilgi Formu” ve “Liderlik Davranışlarını Betimleme Ölçeği” araştırmacı ve konunun uzmanları tarafından öğrencilere uygulanmıştır. Uygulanan bu ölçeğin alfa güvenirlik katsayısı ise “ $\alpha = 0.7645$ ” olarak bulunmuştur.

VERİ DEĞERLENDİRME YÖNTEMLERİ

Toplanan anket formları tek tek kontrol edilerek, hatalı ve eksik olanlar değerlendirme dışı bırakıldıktan sonra verilerin analizine geçilmiştir.

Veriler SPSS 11.1 paket programında değerlendirmeye alınmıştır. Değerlendirme sonuçlarında elde edilen verilerin tablo ve hesaplamaları, bu program yardımıyla gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada, I. ve IV. sınıf öğrencilerinin görüşlerinin dağılımları frekans ve % tablolarında gösterilmiştir. I. ve IV. sınıf öğrencilerinin görüşleri arasındaki fark “t” testi ile sınanmış, manidarlık düzeyi “ $P<0.05$ ” olarak alınmıştır. Sonuçta ortaya çıkan tablolar yukarıda ifade edilen şekilde yorumlanarak rapor haline getirilmiştir.

BULGULAR VE YORUM

I. ve IV. sınıf öğrencilerinin liderlik davranışlarından “Yapıyı Kurma” boyutuna ilişkin bulguların frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma değerleri tablolar halinde verilmiştir. Tablo-1 incelendiğinde, I. ve IV. sınıf öğrencilerinin “Yapıyı Kurma” boyutuna ilişkin olarak görüşlerin sıklık dereceleri seçeneklere göre çok çeşitlilik göstermektedir.

Tablo-1’e göre “Yapıyı Kurma” boyutunda seçeneklerin en yüksek oranda gösterilme sıklığına bakıldığında yığılma şekilleri şu şekilde olmuştur: I. Sınıf öğrencilerinde “Her Zaman” seçeneği 8 soruda (1, 4, 8, 9, 11, 12, 13, 15), IV. sınıf öğrencilerinde 1 soruda (9), “Çoğu Zaman” seçeneği I. sınıf öğrencilerinde 4 soruda (2, 4, 5, 14), IV. sınıf öğrencilerinde 12 soruda (1, 2, 4, 5, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15), “Ara Sıra” seçeneği I. sınıf öğrencilerinde 2 soruda (7, 10), IV. sınıf öğrencilerinde 2 soruda (3, 7), “Nadiren” seçeneği I. sınıf öğrencilerinde en yüksek oranda hiçbir soruda değerlendirilmemiş olup IV. sınıf öğrencilerinde ise 1 soruda (6), “Hiç Bir Zaman” seçeneği I. sınıf öğrencilerinde 2 soruda (3, 6), IV. sınıf öğrencilerinde hiçbir soruda en yüksek oranda değerlendirmemiştir. Bu bağlamda en I. sınıf öğrencilerinde en yüksek oran 12. soruda (N=46, %50), IV. sınıf öğrencilerinde ise en yüksek oran 1, 8 ve 10. sorularda (N=79, %55.2) gerçekleşmiştir.

Tablo 1. Beden Eğitimi ve Spor Öğrencilerinin “Yapı Kurma” Boyutundaki Liderlik Davranışlarının Gösterilme Sıklığı

Sorular	Değişkenler ve (N)	Hiçbir Zaman F (%)	Nadiren F (%)	Ara Sıra F (%)	Çoğu Zaman F (%)	Her Zaman F (%)
1-Kişisel tutumlarımı açıkça ortaya koyarım.	I.Sınıf 92	--	3 (%3.3)	20 (%21.7)	31 (%33.7)	38 (%41.3)
	IV.Sınıf 143	--	3 (%2.1)	16 (%11.2)	75 (%55.2)	45 (%31.5)
2-Yeni fikirlerimi arkadaşlarımla birlikte denerim.	I.Sınıf 92	--	6 (%6.5)	24 (%26.1)	37 (%40.2)	25 (%27.2)
	IV.Sınıf 143	1 (%0.7)	9 (%6.3)	61 (%42.7)	63 (%44.1)	9 (%6.3)
3-Tek söz sahibi kendimi götürürüm.	I.Sınıf 92	36 (%39.1)	16 (%17.4)	25 (%27.2)	13 (%14.1)	2 (%2.2)
	IV.Sınıf 143	34 (%23.8)	36 (%25.2)	54 (%30.8)	24 (%16.8)	5 (%3.5)
4-Eksik ve yetersiz işleri eleştiririm.	I.Sınıf 92	2 (%2.2)	8 (%8.7)	26 (%28.3)	28 (%30.4)	28 (%30.4)
	IV.Sınıf 143	3 (%2.1)	9 (%6.3)	29 (%20.3)	69 (%48.3)	33 (%23.1)
5-Fikirlerimi tereddüde yer bırakmayacak biçimde ifade ederim.	I.Sınıf 92	4 (%4.3)	8 (%8.7)	13 (%14.1)	38 (%41.3)	29 (%31.5)
	IV.Sınıf 143	3 (%2.1)	7 (%4.9)	15 (%10.5)	76 (%53.1)	42 (%29.4)
6-Sınıfta sporla ilgili görevleri kimlerin yapması gerektiğine ben karar veririm.	I.Sınıf 92	38 (%41.3)	20 (%21.7)	22 (%23.9)	10 (%10.9)	2 (%2.2)
	IV.Sınıf 143	38 (%26.6)	42 (%29.4)	36 (%25.2)	19 (%13.3)	8 (%5.6)
7-Plan yapmaksızın çalışırım.	I.Sınıf 92	21 (%22.8)	18 (%19.6)	26 (%28.3)	20 (%21.7)	7 (%7.6)
	IV.Sınıf 143	28 (%19.6)	33 (%23.1)	46 (%32.2)	26 (%18.2)	10 (%7.0)
8-Yapılacak işlerin belirli standartlara uygun olmasına dikkat ederim.	I.Sınıf 92	--	4 (%4.3)	12 (%13.0)	33 (%35.9)	43 (%46.7)
	IV.Sınıf 143	--	3 (%2.1)	20 (%14.0)	79 (%55.2)	41 (%28.7)
9-Ödevlerimin belirtilen zaman içerisinde tamamlanmış olmasına özen gösteririm.	I.Sınıf 92	--	3 (%3.3)	17 (%18.5)	29 (%31.5)	43 (%46.7)
	IV.Sınıf 143	--	4 (%2.8)	27 (%18.9)	56 (%39.2)	56 (%39.2)
10-İşlerin yapılmasında birbirlerine benzer yolların takip edilmesini teşvik ederim.	I.Sınıf 92	5 (%5.4)	8 (%8.7)	29 (%31.5)	28 (%30.4)	22 (%23.9)
	IV.Sınıf 143	--	8 (%5.6)	37 (%25.9)	79 (%55.2)	19 (%13.3)
11-Beden Eğitimi Öğretmenliği bölümü öğrencisi olarak okuldaki ve sınıftaki yerimin , rolümün, arkadaşlarım ve öğretmenlerimce anlaşılmasını sağlamaya çalışırım.	I.Sınıf 92	3 (%3.3)	9 (%9.8)	9 (%9.8)	26 (%28.3)	45 (%48.9)
	IV.Sınıf 143	3 (%2.1)	4 (%2.8)	16 (%11.2)	69 (%48.3)	51 (%35.7)
12-Arkadaşlarımın mevcut yönetmelik, kural ve emirlere uymalarını isterim.	I.Sınıf 92	1 (%1.1)	6 (%6.5)	12 (%13.0)	27 (%29.3)	46 (%50.0)
	IV.Sınıf 143	2 (%1.4)	7 (%4.9)	18 (%12.6)	60 (%42.0)	56 (%39.2)
13-Arkadaşlarıma görevleri konusunda kendilerinden neler beklediğimi açıkça belirtirim.	I.Sınıf 92	1 (%1.1)	11 (%12.0)	13 (%14.1)	29 (%31.5)	38 (%41.3)
	IV.Sınıf 143	1 (%0.7)	4 (%2.8)	33 (%23.1)	66 (%46.2)	39 (%27.3)
14-Arkadaşlarımın kendilerini tamamen görevlerine vermeleri için gerekeni yaparım.	I.Sınıf 92	--	6 (%6.5)	21 (%22.8)	37 (%40.2)	28 (%30.4)
	IV.Sınıf 143	2 (%1.4)	6 (%4.2)	31 (%21.7)	69 (%48.3)	35 (%24.5)
15-Arkadaşlarım uyumlu bir işbirliği içinde çalışmalarını için gereken her şeyi yaparım.	I.Sınıf 92	--	4 (%4.3)	11 (%12.0)	33 (%35.9)	44 (%47.8)
	IV.Sınıf 143	2 (%1.4)	5 (%3.5)	25 (%17.5)	64 (%44.8)	47 (%32.9)

Ayrıca I. sınıf öğrencilerinde 4. soru en yüksek oran (N=28, %30.4) olarak hem “Her Zaman” hem de “Çoğu Zaman” seçeneğinde gösterilmiştir. Aynı durum IV. sınıf öğrencilerinde 9. soruda da en yüksek oran (N=56, %39.2) olarak her iki seçenekte de görülmüştür.

Dolayısıyla Tablo-1’e göre I. sınıf ve IV. sınıf öğrencilerinin “Yapıyı Kurma” boyutundaki liderlik davranışlarına ilişkin olarak, görüşlerinin sıklık dereceleri seçeneklere göre çok değişiklik göstermekte olup, yığılma I. sınıf öğrencilerinde 7 soruda “Her Zaman”, IV. sınıf öğrencilerinde 12 soruda “Çoğu Zaman” seçeneğinde olmuştur.

Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okullarındaki I. ve IV. sınıf öğrencilerinin görüşlerine göre liderlik davranışları arasında farklılaşma olup olmadığına ait sonuçlar Tablo-2’de verilmiştir.

Tablo-2’de Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulundaki I. sınıf ve IV. sınıf öğrencilerinin işaretledikleri anket seçeneklerinde hesaplanan bu bulgulara göre “Yapıyı Kurma” boyutundaki toplam 15 soruya verdikleri tepkiler bulunmaktadır. 0.05 önem düzeyinde 233 s.d. de “t” değerleri 4,2717 ile 2,1087 arasında bulunmuştur. Bu bulguların sonucunda ise I. sınıf ve IV. sınıf öğrencilerinin görüşleri arasında 2. ve 15. sorularda I. sınıf öğrencilerinin, 6. soruda IV. sınıf öğrencilerinin lehine anlamlı farklılaşma olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Liderlik Boyutlarından “Yapıy Kurma” Boyutunun Gösterilme Sıklığı Konusunda Beden Eğitimi Öğrencilerinin Görüşleri

Soru No	Değişkenler	N	Ortalama $\bar{X}$	Std. Sapma	t	Sig	P
1	I. Sınıf Öğr.	92	4,1304	,8672	-,296	,768	p>0.05
	IV. Sınıf Öğr.	143	4,1608	,6986			
2	I. Sınıf Öğr.	92	3,8804	,8875	3,653	,000	P<0.05
	IV. Sınıf Öğr.	143	3,4895	,7399			
3	I. Sınıf Öğr.	92	2,2283	1,1777	-1,837	,068	p>0.05
	IV. Sınıf Öğr.	143	2,5105	1,1313			
4	I. Sınıf Öğr.	92	3,7826	1,0465	-,435	,664	p>0.05
	IV. Sınıf Öğr.	143	3,8392	,9242			
5	I. Sınıf Öğr.	92	3,8696	1,0916	-1,219	,224	p>0.05
	IV. Sınıf Öğr.	143	4,0280	,8877			
6	I. Sınıf Öğr.	92	2,1087	1,1335	-2,005	,046	P<0.05
	IV. Sınıf Öğr.	143	2,4196	1,1773			
7	I. Sınıf Öğr.	92	2,7174	1,2520	,112	,911	p>0.05
	IV. Sınıf Öğr.	143	2,6993	1,1810			
8	I. Sınıf Öğr.	92	4,2500	,8468	1,418	,158	p>0.05
	IV. Sınıf Öğr.	143	4,1049	,7092			
9	I. Sınıf Öğr.	92	4,2174	,8622	,630	,529	p>0.05
	IV. Sınıf Öğr.	143	4,1469	,8219			
10	I. Sınıf Öğr.	92	3,5870	1,1109	-1,444	,150	p>0.05
	IV. Sınıf Öğr.	143	3,7622	,7502			
11	I. Sınıf Öğr.	92	4,0978	1,1296	-,214	,831	p>0.05
	IV. Sınıf Öğr.	143	4,1259	,8710			
12	I. Sınıf Öğr.	92	4,2065	,9782	,644	,520	p>0.05
	IV. Sınıf Öğr.	143	4,1259	,9106			
13	I. Sınıf Öğr.	92	4,000	1,0690	,282	,778	p>0.05
	IV. Sınıf Öğr.	143	3,9650	,8258			
14	I. Sınıf Öğr.	92	3,9457	,8940	,371	,711	p>0.05
	IV. Sınıf Öğr.	143	3,9021	,8666			
15	I. Sınıf Öğr.	92	4,2717	,8400	1,990	,048	P<0.05
	IV. Sınıf Öğr.	143	4,0420	,8791			

$$S.D. = \sqrt{143+92-2} \\ = 233$$

Dolayısıyla 2. soruda I. sınıf öğrencilerinin lehine farklılaşma olması; I. sınıftaki öğrencilerin IV. sınıftaki öğrencilere göre, yeni fikirleri arkadaşlarıyla birlikte denemesi, I. sınıf olmaları nedeniyle yeni arkadaşlara ve çevreye ihtiyaçları olması, arkadaşlarına daha çok değer verdiğinin ve arkadaşlarına daha çok ihtiyacı olduğunun bir göstergesi olabilir. Bu bağlamda yeni fikirlerin arkadaşlarla birlikte

denenmesi ile aralarında iyi bir iletişim ağının kurulduğu, arkadaşlığın güvenilir ve sağlam temeller üzerine oturtularak bu davranışın yapıyı kurma açısından etkili olduğu söylenebilir.

6. soruda IV. sınıf öğrencilerinin lehine farklılaşma olması; IV. sınıf öğrencilerinin I. sınıf öğrencilerine göre sınıfta sporla ilgili görevleri kimlerin yapması gerektiğine ben karar veririm demesi; IV. sınıf öğrencilerinin I. sınıf öğrencilerine göre, alanlarının eğitim-öğretiminde bayağı mesafe kaydedip mezun durumunda ve hazır öğretmen adayı olmalarından dolayı görevlerinin sorumlulukların ve neyi yapıp neyi yapmayacakların bilincinde olduklarını söylemek mümkündür.

Dolayısıyla Beden Eğitimi öğretmenliği bölümü öğrencileri alan bilgisi, pedagojik formasyon ve genel kültürle donatılıp çok yönlü bir öğretmen olmaları için eğitim-öğretim almaktadırlar. Çünkü spor adamlığının toplumla iç içe olmakla beraber hem görev bilincini taşımak hem de onlara liderlik yapmakla olduğunu söyleyebiliriz. Bu bağlamda Beden Eğitimi öğretmenliği IV. sınıf öğrencilerinin topluma ışık tutan bireyleri bedenlen, ruhen, fikren geliştiren onlarda Atatürk ilke ve ilkeleri doğrultusunda milli şuur ve yurttaşlık duygusu kazandıran öğretmenler olacakları göz önünde bulundurularak bu tür olumlu davranışı sergilemeleri sonucu yapının etkili oluşmasına yardımcı olduğu ve katkıda bulunduğunu söylemek mümkündür.

15. soruda I. sınıf öğrencilerinin lehine farklılaşma olması; I. sınıf öğrencilerinin IV. sınıf öğrencilerine göre arkadaşlarının uyumlu bir işbirliği içinde çalışmaları için gereken her şeyi yapmaları, I. sınıf öğrencilerinin IV. sınıf öğrencilerine göre, üniversiteye yeni girmeleri ve yeni arkadaş gruplarına, çevreye ihtiyaç duymaları, kendilerini kabul ettirme isteğinden dolayı bu davranışı daha çok sergilediklerini söylemek mümkündür.

Dolayısıyla insanlar yeni bir ortama, çevreye girdiklerinde daha temkinli daha duyarlı davranarak diğer insanları tanımaya çalışır ve tüm samimiyetleriyle birlikte işbirliğine yatkınlıklarını ortaya koymaya çalışarak kendilerine sağlam ve iyi bir yer edinmeye çalışırlar.

Bu bağlamda Beden Eğitimi Öğretmenliği bölümünde eğitim-öğretim görmeye başlayan I. sınıf öğrencileri okulda yeni olduklarından, IV. sınıf öğrencileri ise bu aşamaları daha önceden yaşadıkları ve arkadaşları ile, içinde buldukları toplumda belirli bir yer edinmelerinden dolayı I. sınıf öğrencilerinin lehine farklılaşmanın olması öğretmen adayının geleceği açısından daha iyi olacağını söylemek mümkündür.

Ayrıca bu davranışların I. sınıf ve IV. sınıf öğrencileri tarafından gösterilmesinde bunların görüşlerinin diğer sorulardaki liderlik davranışlarında istatistiksel olarak farklı çıkmaması, Beden Eğitimi Öğretmenliği öğrencilerinin “Yapıyı Kurma” boyutundaki liderlik davranışlarını mesleklerine ve branşlarına yakışır bir şekilde iyi, sağlıklı ve pozitif yönde göstermedikleri anlamına gelmediğini söyleyebiliriz. Bu bağlamda Beden eğitimi öğrencilerinin bu tür yapıcı ve olumlu liderlik davranışlarını devamlı göstermeleri sonucu, yapının etkili, verimli oluşmasına yardımcı olduğunu ve mutlak katkıda bulunduğunu söyleyememiz mümkündür.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmaya katılan Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu I. ve IV. sınıf öğrencilerinin liderlik davranışlarından “Yapıyı Kurma” boyutunda belirttikleri görüşlerin sonucunda oluşturulan Tablo-1 incelendiğinde, sorulardaki seçeneklerin gösterilme sıklığında; çok çeşitlilik olmakla birlikte oranlar değişiklik göstermekte

olup yığılma “Her Zaman ve Çoğu Zaman” seçeneklerinde olmuştur. Bu bulgu ise, Sakalar’ın,¹² Tabançal’ın,¹³ Can’ın,¹⁴ Can ve Pepe’nin¹⁵ bulgularıyla benzerlik göstermektedir.

Bu bağlamda Tablo-2 incelendiğinde istatistiksel açıdan I. sınıf ve IV. sınıf öğrencilerinin liderlik davranışlarından “Yapıyı Kurma” boyutundaki soruların bir çoğunda anlamlı fark olmamasına rağmen bazılarında I. sınıf öğrencilerinin (2,15), bazılarında IV. sınıf öğrencilerin (6) lehine anlamlı farklılaşma bulunmuştur. Dolayısıyla anlamlı fark bulunan sorulara baktığımızda; 2. soru “Yeni fikirlerimi arkadaşlarımla birlikte denerim” davranışında I. sınıf öğrencilerinin IV. sınıf öğrencilerine göre üniversitede yeni olmaları ve yeni arkadaşlıklara ihtiyaç olması nedeniyle yeni fikirlerini arkadaşlarıyla birlikte denemesi, yeni fikirlere açık olup, yeni arkadaşlarının fikirlerine daha çok önem ve değer verdiğinin bir göstergesi olabilir.

15. soru “Beden Eğitimi ile ilgili konularda işe başlamadan önce arkadaşlarımla ve öğretmenlerimin onayını alırım” davranışında I. sınıf öğrencilerinin IV. sınıf öğrencilerine göre daha yeni daha değişik bir ortama girmeleri ve yeni arkadaş gruplarına, çevreye ihtiyaç duymaları, kendilerini kabul ettirme, sevdirmeye isteğinden dolayı bu davranışı daha çok sergilediklerini söylemek mümkündür.

¹² Sakalar R, (1987), **İlkokul Müdürlerinin, Müdür Yardımcılarının ve İlkokul Öğretmenlerinin İlkokul Müdürlerine İlişkin Liderlik Beklentileri ve Gözlemleri**, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

¹³ Tabançal E, (1995), **İlköğretim Okul Müdürlerinin Yapıyı Kurma ve Anlayış Gösterme Boyutlarına İlişkin Liderlik Davranışları Hakkında Öğretmen Görüşleri**, Ankara, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

¹⁴ Can, Önce ver., s.208.

¹⁵ Can S, ve Pepe K, (2003), **Öğretmen Adaylarında Liderlik Davranışlarının Belirlenmesi**, Ankara, Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu, Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi, 10-11 Ekim, s.130.

6. soruda “Sınıfta sporla ilgili görevleri kimlerin yapması gerektiğine ben karar veririm” davranışında IV. sınıf öğrencilerinin I. sınıf öğrencilerine göre öğretmen olma yolunda eğitim-öğretim hayatlarının aşamalarının son aşamalarında olmalarından dolayı görevlerinin, sorumluluklarının bilincinde olmalarıyla birlikte alan bilgisi, pedagojik formasyon, genel kültür gibi dersleri de almış olmaları sonucunda ve de hazır öğretmen aday olmaları itibarıyla kendilerine daha çok güvendiklerinin bir göstergesi olduğunu söyleyebiliriz.

Bu bağlamda elde edilen bulgularla birlikte bir çok soruda anlamlı bir farkın olmaması sonucunda ise liderlik davranışlarından “Yapıyı Kurma” boyutunda Beden Eğitimi ve Spor Bölümü öğrencilerinin liderlik davranışına sahip olmadıklarını söylemek olası değildir. Araştırmanın bu bulgularını Peker’in,¹⁶ Turan ve Ebiçoğlu’nun,¹⁷ Can’ın¹⁸ bulgularını desteklemektedir.

Ayrıca sonuçlar genel eğilimler açısından değerlendirildiğinde I. ve IV. sınıf öğrencilerinin liderlik davranışlarında aynı davranış biçimini benimsedikleri ve gösterdikleri söylenebilir. I. ve IV. sınıf öğrencilerinin liderlik davranışlarından “Yapıyı Kurma” boyutu değerlendirildiğinde, bu davranışları gösterme bakımından önemli bir farkın olmadığı görülmekle birlikte, liderlik davranışlarına sahip olduklarını ve elde edilen bu bulguların önceki araştırmacıların bulgularıyla örtüşüğünü söylemek mümkündür.^{19, 20, 21, 22}

¹⁶ Peker Ö, (1978), **Ankara Meslek Liselerinin Örgütsel Hava Açısından Çözümlemesi**, Ankara, Hacettepe üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi.

¹⁷ Turan S, ve Ebiçoğlu N, (2002), **Okul Müdürlerinin Liderlik Özelliklerinin Cinsiyet Açısından Değerlendirilmesi**, Ankara, Kuram ve Uygulamalı Eğitim Yöntemi Dergisi, 8, s.31.

¹⁸ Can, Önce ver., s.221.

¹⁹ Alç M, (1989), **Okul Müdürlerinin Liderlik Davranışları ve Öğretmenlerin Morali Arasındaki İlişkiler**, Ankara, A.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi.

²⁰ Chermers M.M, (2000), **Leadership Research And Theory**, A Functional Group Dynamics: Theory; Research And Practice.

Bu bağlamda tüm bulguların ışığında I. sınıf ve özellikle hazır öğretmen adayları olarak IV. sınıf öğrencileri okullarında, sınıflarında ve çevrelerinde birer lider olmalı ve liderlik davranışı gösterip, sergileyebilmelidirler.

Ayrıca “Yapıyı Kurma” boyutunu gerçekleştirebilmek için öğrencilere eğitim-öğretimleri sırasında liderlik ile ilgili dersler verilmeli, onlara sevgi-saygı-sorumluluk içerisinde yüzyılın gereksinimlerini yakalamaya yönelik Atatürk İlke ve İnkılapları doğrultusunda bir eğitim-öğretim ortamı yaratılmalıdır.

Meslekleri ve özellikle branşları gereği gelecekte öğretmen olacakları ve de etkili birer liderlik davranışı sergilemeleri gerektiği olacakları düşünülen Beden Eğitimi ve Spor bölümü öğrencileri; arkadaşlarıyla, çevreleriyle iyi ilişkiler ve iletişim ağı kurabilmek, yüzyılın gereksinimlerini karşılayacak, kitleleri peşinden sürükleyebilecek bir eğitim-öğretim ortamı gerçekleştirmek için kendilerine yeni yeni hedefler koyarak daha çok çalışıp, gayret göstermelidirler. Ayrıca Beden Eğitimi ve Spor öğrencileri branşlarının gerektirdiği vizyon ve misyon doğrultusunda toplumların beklentilerine karşı daha duyarlı ve daha özverili davranışlar sergilemeli ve de kendilerini o şekilde yetiştirmelidirler.

---

²¹ Can N, ve Çelikten M, (2002), **Liderlik Davranışları Açısından Kadın ve Erkek Yöneticiler**, Erzurum, Atatürk Üniversitesi, IV. Eğitim Bilimleri Kongresi, 27-30 Eylül.

²² Can, Pepe, Önce ver., s.135.

KAYNAKÇA

- Akgün, N, (1982) “**Egzersiz Fizyolojisi**”, Ege Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu Yayınları, No:1, İzmir.
- Alıç, M, (1985) “**Okul Müdürlerinin Liderlik Davranışları ve Öğretmenlerin Güdülenmesi**”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Alıç, M, (1989) “**Okul Müdürlerinin Liderlik Davranışları ve Öğretmenlerin Morali Arasındaki İlişkiler**”, A.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi, Ankara.
- Bursalıoğlu, Z, (1987) “**Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış**”, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, No:154, Ankara.
- Can, N, ve ÇELİKTEN, M, (2002) “**Liderlik Davranışları Açısından Kadın ve Erkek Yöneticiler**”, IV. Eğitim Bilimleri Kongresi, 27-30 Eylül, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Can, S, (2002) “**Resmi ve Özel Okullardaki Okul Yöneticileri ve Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Liderlik Davranışı Yönünden Karşılaştırılması**”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Erzurum.
- Can, S, ve PEPE, K, (2003) “**Öğretmen Adaylarında Liderlik Davranışlarının Belirlenmesi**”, Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi 10-11 Ekim, Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu, Ankara, s.127-135.
- Chermers, M.M, (2000) “**Leadership Research And Theory**”, A Functional Group Dynamics: Theory; Research And Practice.
- Dubin, R, (1968) “**Human Relations in Administration**”, (2nd Ed.) Englewood Clifts, NJ: Pentice Hall.
- Erkal, E.M, (1986) “**Sosyolojik Aç-dan Spor**”, M.E.G. ve S.B. Beden Terbiyesi ve Spor Genel Müdürlüğü Milli Eğitim Basımevi, 57, Ankara.
- Jagues, E, And CLEMENT, S.D, (1991) “**Executive Leadership**”, Cason Hall, Co. Publisherd Hd. Arllington: 4.
- Monahan, W.G, And HENGST, H.R, (1982) “**Contem Porary Education Administration**”, New York: Mc Millan Pub, Co, Inc.

- Nixon, J, And JEWE, H.A, (1980) **“An Incrodution to Physical Education”**, Alyn And Bacon, Boston.
- Peker, Ö, (1978) **“Ankara Meslek Liselerinin Örgütsel Hava Açısından Çözümlemesi”**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe üniversitesi, Ankara.
- Sakalar, R, (1987) **“İlkokul Müdürlerinin, Müdür Yardımcılarının ve İlkokul Öğretmenlerinin İlkokul Müdürlerine İlişkin Liderlik Beklentileri ve Gözlemleri”**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Simon, R.L, (1985) **“Sports And Social Valve, Englewood Clifts”**, New Jersey: Perntice – Hall. Inc.
- Tabanca, E, (1995) **“İlköğretim Okul Müdürlerinin Yapıyı Kurma ve Anlayış Gösterme Boyutlarına İlişkin Liderlik Davranışları Hakkında Öğretmen Görüşleri”**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Turan, S, ve EBİÇOĞLU, N, (2002) **“Okul Müdürlerinin Liderlik Özelliklerinin Cinsiyet Açısından Değerlendirilmesi”**, Kuram ve Uygulamalı Eğitim Yöntemi Dergisi, 8, 31, Ankara.